ARAPGİRLİ ÂŞIK FEHMİ GÜR

Hayatı-Sanatı
Şiirlerinden Örnekler

Fehmi der ki yaram derin elleme
Yamacımda durup zülfün telleme
Sen bizi bu kadar cahil belleme
Dilimizde sohbet de var söz de var

Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI

Halk şiiri, halkın içinden yetişmiş kişilerin ya da adları bilinmeyen halk sanatçılarının hece ölçüsü ve özel biçimlerde ortaya koydukları manzum ürünleri kapsar.

Halk şiiri geniş halk yığınlarının özlemini, sevgisini ve acılarını dile getirir.

Türk halkı köyündeki çobanından, sarayındaki padişahına kadar şair ruhlu; duygulu bir millettir. Yüreğinden geçeni dile ve tele döken binlerce halk ozanı bu milletin bağrından çıkmıştır.

Onlar, dağ yamaçlarında açan, renklerin en alımlısını sergileyen narin kır çiçekleri gibidir. Bu çiçekler, ne kimsenin desteği ile yaşar, ne su ne gübre ister, ne de kimilerinin evlerinde el bebek gül bebek misali saksı içlerine oturup köşeleri süslerler.

Onlar, ince, narin, kırılgan gelincik çiçeklerinin türevleri gibidir kendi hallerinde ömürlerini tüketip kaybolup giderler…

Âşıklarımızın önemli bir bölümü de böyledir.

Bu âşıkların kimileri yetiştikleri ortam gereği sesini duyurabilmiş, kimileri araştırmacıların dikkatini çekip eserleri cönklerin tozlu sayfalarından kurtulup yazı alanına geçerek kalıcılığı sağlanmış, kimileri de ne kadar güçlü halk âşığı olurlarsa olsunlar dar çevrede kaldıkları için sadece yaşadıkları dönemde yakın çevresince tanınmış sonra da kır çiçekleri gibi kaybolup unutulup gitmişlerdir.

Bugün adı bilinen, eserleri elde olmayan nice âşıklardan söz edilmektedir. Elimizde 300 kadar, ailesinde de yaklaşık 2000 kadar şiiri bulunan Arapgirli Aşık Fehmi Gür de unutulması önlenen ender aşıklarımızdandır. Çevresinin gözü, kulağı, kalbi ve dili olabilen Aşık Fehmi Gür 1914'te Arapgir ilçesi Bostancık köyünde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Mehmet, annesinin adı Esma'dır. Bir şiirinde:

Üç yaşında kaybolmuştur gözlerin
Eşin dostun senden arası serin Sen
elinde bağla yaralar derin

Çektiğin emekler zay Fehmi Fehmi

Kametin düzeyle bakma bir yana
Yüreğin gamlıdır çıkma meydana
Dünya karanlıktır görünmez sana
Başını vur taşa oy Fehmi Fehmi

deyişinde belirttiğine göre O da Aşık Veysel gibi üç yaşında geçirdiği çiçek hastalığından dolayı dünyaya gözlerini kapamış, dünyayı dünya nimetlerini gönül gözü ile görmeye başlamıştır.

Dört kardeş olduğunu,

Dört kardeş içinde kadersiz çıktın
Ne duruldun ne de bulanık aktın
Yaşın elli sekiz cefalar çektin
Şu fani dünyadan doy Fehmi Fehmi

dizelerinde belirten aşığın çocukluğu köy odalarında okunan kitapları masal ve halk hikayeleri ile yapılan sohbetleri dinleyerek, köye gelen gezgin aşıkların saz ve sözlerine kulak vererek geçmiş; küçük yaşta gelip yerleştiği Arapgir kahveleri de dünyaya açılan tek penceresi olmuştur.

Âşık edebiyatında etkileşim doğaldır. Ruhsatî ile ilgili geniş bir araştırma yapan Doğan Kaya'nın belirttiği gibi Fehmi Gür'de Ruhsatî'nin önemli etkileri görülmektedir.

Pek çok şiirinin Ruhsatî'nin kullandığı ayaklarla oluştuğu ve etkileşimi doğrulayan benzerliklerden bazılarını Doğan Kaya şu şekilde göstermiştir:[1]

Ruhsatî'de:
Bir vakte erdi ki şimdi günümüz
Ayak belli değil ***ser belli değil***

Fehmi Gür'de:
Ahir zaman oldu dediler
Zarar belli değil ***kâr belli değil***

Ruhsatî'de:
Safadan el çekip cefaya taptım
İster ağlat ister ***güldür efendim***
Kederden ruhuma türbeler yaptım
İster yaşat ister ***öldür efendim***

Fehmi Gür'de:
Boş bardak elimde karşına geldim
Kerem et susuzum ***doldur efendim***
Kölenim reddetme kapından beni
Tükenmez gerisi boldur efendim

Ruhsatî'de:
Gerek yatsın gerek dursun çalışsın
Günden güne artar ***malı cömerdin***
Bir nan verse malik olur on nana
Elbet yeşil olur ***alı cömerdin***

Fehmi Gür'de:
Cömerdin nekesin vasfın söyleyim
Açılır cennette ***gülü cömerdin***
Birer birer size beyan edeyim
Açıktır her daim ***eli cömerdin***

---

[1] Doğan Kaya, *Âşık Şiirinde Ayak ve Ruhsatî'yle Fehmi Gür'ün Ortak Ayaklı Şiirleri,* Ramazan Çiftlikçi, Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür, Hayatı-Sanatı-Bütün Şiirleri, Malatya, 2000, s. 114-119

Ruhsatî'de:	**Fehmi Gür'de:**
Yar beni düşürdün dilden dillere	*Otur da karşıma çıkart kalemi*
*İncitme sevdiğim gel **yavaş yavaş***	*Ben söyleyim sen de yaz **yavaş yavaş***
Yönümü döndürdüm garip illele	*Başımızdan geçen derdi elemi*
*Göründü gözüme yol **yavaş yavaş***	*Nokta noktasına düz **yavaş yavaş***

Ayrıca, şiirleri incelendiğinde Karacaoğlan, Kerem, Emrah, Bayburtlu Zihni, Âşık Veysel ve Âşık Ferrahî'nin önemli etkileri görülmektedir.

Bahar geldi yaylalara çıkarlar
Yel vurdukça elvan elvan kokarlar
Yola girmiş sular gibi akarlar
Bizim köyün gelinleri kızları

gibi deyişleri Karacaoğlan'ı anımsatmaktadır.

Bütün şiirlerini ezbere bilen Fehmi Gür'ün çok kuvvetli bir hafızaya sahip olduğu onu tanıyanlar tarafından belirtilmektedir. Malatya'nın en uzak ilçesi Arapgir'in kenar bir mahallesinde oturan ve elinden tutanı olmayan Fehmi Gür, geleneksel halk şiirimizin yirminci yüzyıldaki önemli temsilcilerinden biridir. Bâdeli âşık olmadığını:

Fehmi der ki budur benim kaderim,
Gayet günahkârım isyan ederim,
Korkam insan geldim hayvan giderim,
Kırkların elinden içmedim dolu.

diyerek vurgulayan âşık, saz da çalmamaktadır.

Hayatta iken; Veysel misali, Ahmet Kutsi Tecer gibi biri ile karşılaşma fırsatı olsa idi herhalde ikinci bir Veysel de Fehmi Gür olurdu. Onun edebiyat dünyasında gereği gibi tanınmaması hayatta iken onun değerini anlayacak ve geniş kitlelere tanıtacak aydınlarla karşılaşmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Şiirlerinin sadece Arapgir Postası gibi mahalli bir gazetede yayımlanması da gereğince tanınmasına yetmemiştir. Bir şiirinde:

Fehmi gayrı görecek mi bu günü
Yapacak mı bir şerefli düğünü
Yaram oyulmadan alın önünü
Bu dertten kurtulmak ne güzel olur

diyen Fehmi Gür'ün, her genç gibi 18 yaşına geldiğinde yüreğine bir kor düşer ve gönlünü Suriye adlı bir kıza kaptırır fakat kızın ailesi engeli ile karşılaşır. Evlenemez. Evlenemeyince de;

Fehmi der ki; felek bozdun arayı
Yüzerim deryada bulmam karayı
Boyuna çekerim ben bu yarayı

Ne ilaç kar eder ne derman gelsin

biçiminde duygularını içli dizelerde dillendirmiş;

Fehmi söyler sözlerini ezelden
Gönül vazgeçer mi böyle güzelden
Durmaz ah çekerim ne gelir elden Bu
derde çare yok ölmek görünür

biçimindeki dizelerle de ümitsizliği sergilemiştir.

20 yaşında köyünden Arapgir ilçe merkezine gelip yerleşen Fehmi Gür bütün ömrünü Arapgir'de tamamlamış olmakla birlikte Malatya'nın tüm ilçe ve köylerini gezdikten sonra Elazığ, Gaziantep, Adıyaman, Kahraman Maraş, Mersin, Konya, Afyon, İzmir, Ankara, Kayseri, Sivas, Erzincan ve İstanbul'a gitmiş, buralarda âşıklık geleneğini elden geldiğince sürdürmeye çalışmış, bir sayfalık destanlar yazarak pazarlarda, kahvelerde satıp geçimini sağlamaya çalışmıştır.

Suriye ile ilgili sevda şiirlerini 96 sayfalık Fehmi ile Suriye isimli bir deftere yazdırmıştır. Bu defter vefatından sonra çocukları tarafından halen Malatya'da oturan araştırmacı yazar Ahmet Şentürk'e verilmiştir. Suriye ile evlenemeyen Fehmi Gür 32 yaşına geldiğinde bir başkası ile evlenmiş ve Suriye'ye olan aşkına kül serpmeye çalışıp şiirlerinde değişik konuları işlemeye başlamıştır.

Yaşamı boyunca dört evlilik yaptığını:

Yaşım otuz iki dört nikâh gördüm,
Kader böyle imiş aman yâ Rabbi,
Mihnetler içinde günler geçirdim,
Kader böyle imiş aman yâ Rabbi.

Biçiminde bir dörtlükte belirten Fehmi Gür, aşk ve sevda şiirlerinin dışında pek çok konuyu ustaca işlemiş, yaşadığı Arapgir ilçesinin de sorunlarının tercümanlığını yapmış 1962'de Arapgir'e gelen İsmet İnönü'ye ilçenin sorunlarını:

Ne bir fabrika var ne bir lise var
Ancak içimizde büyük tasa var
Issız mı kalacak bahçeler bağlar
Gonca güllerimiz soldu dediler
Çekildi zenginler fakirler neyler
Kimisi düşünür kimisi söyler
Gitti elimizden bu kadar köyler
Sade yarım nahiye kaldı dediler

biçimindeki dizelerle dile getirmiştir.

Ahmet Şentürk'ün bir yazısında rastladığım; "Fehmi Gür'ün en büyük arzusu tüm şiirlerinin bir kitapta toplanmasıdır. 'Yoksa' diyor 'perdeli gözlerime bir perde daha inmiş olacak" ifadesi beni bu usta aşığı etraflıca incelemeye yöneltti. Okudukça ne büyük bir usta ile karşı karşıya olduğumu gördüm. Bir dörtlüğünde:

Kim toplayıp cem edecek deftere,
Atacaklar her birini bir yere
Bu yara sürecek, ruz-ı mahşere
Ah ile vah ile benzim soracak

diyen âşık için ben de defterlerin tozlu sayfalarından Fehmi Gür'e layık bir kitabın yayınlanması gereğine inandım.*

Şiirlerinde Biçim

* 1996 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi için kaleme aldığım Arapgirli Fehmi Gür adlı yazıdan dört yıl sonra, İnönü Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ramazan Çiftlikçi Arapgirli Halk Şairi Fehmi Gür, Hayatı - Sanatı - Bütün Şiirleri adlı iki ciltlik bir kitap hazırlayarak Malatya Belediyesi Kültür Yayınları arasında yayımlayıp Fehmi Gür'ün bu büyük arzusunu yerine getirmiştir.

Fehmi Gür şiirlerini klasik koşma türünde, fakat koşma gibi üç ya da beş dörtlük üzerine değil, destana daha yakın bir biçimde, genellikle sekiz dörtlük üzerine kurmuştur. Bazı şiirlerinde hece ölçüsünün;

Ararım çöllerde seni
Sensin benim yarim diye
Koymuşum yoluna canı Cayır
cayır yansın diye

örneğinde olduğu gibi sekizli, genellikle de:

Çakır dikeninde gonca gül olmaz
Sarrafın elinde altın pul olmaz
Bildiğimiz karga şen bülbül olmaz
Baharı bilmez yazı bilemez

örneğinde olduğu gibi (6+5=11) onbirli kalıbını kullanmıştır.

Bütün şiirlerinde Abab / cccb / dddb / eeeb / fffb uyak örgüsü hakimdir.

Beyit biriminde kaleme alınmış birkaç şiiri olan, iki ya da üç dörtlükten oluşan kısa şiir yazmayan, tüm şiirlerini klasik koşmadan daha uzun yazıp bir iki şiiri beş, bir iki şiiri yedi diğer tüm şiirlerini sekiz dörtlük üzerine kurmuş soluklu bir âşık olarak görülür Fehmi Gür.

Fehmi Gür'ün şiirleri incelendiğinde genellikle redifsiz yarım uyağı kullanmamakta, bağlama dizelerini uyak+redif üzerine oturtmakta, şiiri sazsız söylediği için, yarım uyağı çokça kullanan bazı saz çalan âşıklar gibi sazın ahengine sığınmamakta, deyişlerini sağlam ayaklar üzerine oturtup müzikaliteyi ayaklara yüklediği ve zengin söyleyişler yarattığı görülmektedir.

İlk dörtlüklerde abab uyak düzeninden ödün vermeyip ikinci dizede oluşturduğu ayağı tüm dörtlüklerin sonunda ustaca kullanmaktadır. Şiirlerinin önemli bir bölümünde ise:

Bin azap çekmişim; bin daha gerek,
Şikâyet eylemem halim ben sana
Dilerim cemalin mahşerde görek,
Şikâyet eylemem halim ben sana.
Ne bir ilim verdin, ne bir ses verdin,
Ne bir kalpak verdin, ne bir fes verdin;
Her daim gönlümde kara yas verdin,
Şikâyet eylemem halim ben sana.

deyişinde olduğu gibi ilk dörtlüğün ikinci dizesini tümüyle ilk dörtlüğün son dizesinde ve bağlama dizesi olarak her dörtlüğün son dizesinde olduğu gibi yinelemektedir.

Fehmi Gür de pek çok âşığın başvurduğu dedim-dedili söyleyişi denemiş Türk saz şiirinde ilk örneklerini 17. yüzyılda yaşamış halk ozanlarından; Aşık Hasan'da, daha sonra Aşık Ömer ve Kul Nesimi'de; 19. yüzyılda yaşamış Erzurumlu Emrah ile 20. yüzyılın önemli aşıklarından Aşık Ferrahi'de gördüğümüz bu söyleyiş biçimini:

Dedim güzel sen kimlerin yarisin?
Dedi, tanımadım kim derler sana?
Dedim güzel sen canımın canısın, Dedi,
Mecnun gibi söz etme bana

örneğinde görüldüğü gibi ustaca uygulamıştır.

Her âşığın denediği şairname türünü Fehmi Gün de denemiş, özellikle yaşamları halk hikâyelerine konu olmuş âşıkları anan bir şairname yazmıştır. Bu şairnamede:

İşittin mi Mecnun ile Leyla'yı?
Almıştı başına cümle belayı,
Bir gün çekilecek düğün halayı,
Vaktiumiz yakındır, üzme kendini.
Kerem Aslı için dağları gezdi,
Gözünün yaşını durmadan süzdü;
Bir keşiş o zatın bağrını ezdi,
Vaktimiz yakındır, üzme kendini

biçiminde önemli telmihler de yapılmaktadır.

Fehmi Gür'ün ustaca yaptığı bir deneme de yaşnamedir. Bu yaşnamelerin birisinde çocuğun dünyaya gelişinden 80 yaşına kadarki insan ömrü dile getirmiş; birden 22'ye kadar birer birer, 25'ten 80'e kadar da beşer beşer :

……
İkisinde gören öper yüzünü,
Üç yaşında sürmelerler gözünü,
Dört yaşında söyler tatlı sözünü,
Beşinde benzer gül bitmiş çanağa.
Altısında sorsan kendini bilir,
Yedisinde ön dişleri dökülür,
Sekizinde süt dişine yol gelir,
Dokuzunda benzen bülbüllü bağa.
……

….

Yirmi beşte bir zevk içinde yaşar,
Otuzunda yüce dağlardan aşar
Otuz beşte zikre, yan küfre koşar,
Sözüm yoktur olur olmaz ahmağa.
……
….
Söyle Fehmi söyle kesme kısadan
Seksene giden yok nasıl uzatam
Allah sakla bizi cümle kazadan
Yetiştir cennetten akan ırmağa

biçiminde ifadelerle insan ömrünü şiirleştirmiştir.

Kızlar destanı olarak işaret ettiği bu şairnamede de:

Zuhur edip dünyamıza gelirse,
Bakın kızlar hakkındaki destana, Bir
yaşında her kim onu görürse, Derler
bir av gelmiş bizim oğlana
İkisinde şakır bülbüller gibi,
Üç yaşında nazlı sümbüller gibi
Dört yaşında deli gönüller gibi,
Beş yaşında benzer taze fidana
Altısında tatlı tatlı sözleri,
Yedisinde kayıp olmaz izleri
Sekizinde şahin gibi gözleri,
Dokuzunda benzer bağ-ı gülşen'e
On yaşında kızın çoktur sevgisi,
On birinde saçlarının örgüsü,
On ikide bu bir Allah vergisi,
On üçünde bir ay doğar cihana.
On dördünde melek gibi seçilir,
On beşinde çaylar gibi içilir, On
altıda türlü donlar biçilir,
On yedide gören can verir sana.
On sekizde seller gibi coşarsın,
On dokuzda etrafına taşarsın
İgirmide kâm içinde yaşarsın,
Kadersizsin kaldın sen bu zamana.
Fehmi der ki hali budur kızların,
Niçin böyle soldu parlak yüzlerin,
Kimsenin yanında geçmez sözlerin,
Dönmüşsün bozulmuş bağa bostana.

Şiirlerindeki Ana Duygular

Her aşığın bazı ana konuları vardır. Köroğlu, yiğitlik, kahramanlık konularını, Seyrani, yergi konusunu, Yunus Emre; Tanrı aşkını, Karacaoğlan da güzelleri, güzellikleri, sevda konularını daha çok işler.

Aşıklar, içinde bulundukları toplumların sesi, hiçbir koşulda susturulamayan dilidir.

Onlar hem kendi iç dünyalarının serzenişlerini sergiler hem de toplumun dertlerine çare aramak, toplumun sorunlarını çözmek, toplumu eğitmek, onlara öğüt vermekle görevli gibidirler.

Bütün bunları manzum olarak, ustaca, özveriyle yaptıkları için toplumda ayrı bir kimliğe ve kendilerine özgü bir kişiliğe sahiptirler.

Her âşık şiirlerine yetiştiği çevrenin damgasını vurur. Bu damgalar tapu senetleri gibidir. Dizeler arasına sokuşturduğu mahalli söyleyiş, onun bir başka yöreye mal edilmesini önleyen ve yetiştiği çevredeki otantik kültür izlerini gelecek kuşaklara nakleden önemli belgelerdir. Böyle belge niteliğindeki otantik söyleyiş özelliği de Fehmi Gür'ün:

Koyulur beşiğe sallanır hemen,
Elenir, belenir, sıcak toprağa

biçimindeki söyleyişlerinde kendini göstermektedir.

Fehmi Gür değişik konulara gereği gibi eğilmiş, genelde insancıl düşüncelerle yoğrulmuş yüreği, Türk halk şiirine önemli eserler kazandırmıştır.

Şiirlerinde:

Soğuk su serpmekle hararet sönmez,
Dökme sular ile değirmen dönmez

biçiminde atasözlerine de genişçe yer veren âşık, halk kültürünün bütün olanaklarını kullanmıştır.

Fehmi Gür'ün şiirlerinde de genellikle sevgi, sevgiliye kavuşamamanın acısı, ayrılık, kaderden yakınma, sitem, doğa, ölüm, öğüt, yurt sevgisi ve çeşitli sosyal konular belirgin ana konular olarak görülmektedir.

a. Aşk ve Sevda Şiirleri

Çok sıkıntılı bir yaşam sürmüş olmasına karşın gönlü hep güzelden yana olmuş, şiirlerinde sevgi hep ön plana çıkmıştır. O, aşkın derinliklerine dalmak istemiş, zahmet çekilmeden âşık olunamayacağını vurgulamıştır. Bir şiirinde:

Kınamayın beni yarenler eşler,
Yine bir Leyla'nın aşkına yandım Uzun
gecelerde gördüğüm düşler Yine bir
Leyla'nın aşkına yandım

diyen aşık Fehmi Gür'ün şiirlerindeki Leyla sevgili kavramı olarak ele alınmıştır.

Bu nasıl tecelli bilmem ne kader
Ben, senin elinden oldum derbeder
Fehmi çoban olmuş Leylâsın güder
Olmasın arada söz Leylâ Leylâ

dizelerindeki Leylâ sözü, Leylâ adlı bir sevgili olmayıp sembolik olarak sevgili kavramında olduğu belirgindir.

Gür:

Eğer aşık isen maşukun tanı,
Severim sevgine sevgi katanı;
Gönül sarayının sensin sultanı
Kanın kaynamaz mı kana sevdiğim

deyişinde sevdiğinin aşkını sorgularken;

Aşıklar yanar da şairler söyler,
Geleni gideni yolundan eyler,
Seni seven kişi cenneti neyler,
Sendeki güzellik ona yetişir
Damarda kanımsın bedende canım,
Geceli gündüzlü bir galeyanım
Severim ben seni canı cananım
Çiğne beni turap olam yolunda.

deyişinde sevgisini her şeyin üstünde tuttuğunu vurgular.

Aşkına düşeli belim büküldü
Kan kurudu damarlarım çekildi
Yaralı sineme tohum ekildi
Bundan sonra yakar gider nar beni

ve

Ol güzelin aşkı beni bağladı
Od düşürüp yüreğimi dağladı
Göz yaşlarım ırmak gibi çağladı
Dağlar dayanmaz selime benim

dörtlüğü ile

Fehmi fehmedemez yollar çetindir,
Vurup devirmeyen dağlar metindir,
Burada sızlayan senin itindir, İster
ki kapına dayana yar yar

deyişlerinde görüldüğü gibi aşk üstüne oluşturduğu şiirler ulaşılamayan bir sevgiliye seslenişler durumundadır.

Kızların güzelliği karşısında yıldızların bile sönük kalacağını,;

Bir seher vaktinde seyrana çıktım,
Safalar getirmiş gördüm kızları; Bir
kere sıdk ile karşıma baktım, Yere
inmiş göğün hep yıldızları

dizeleriyle vurgulamıştır.

Fehmi der ki ocağında kül olam,
Söyle beni ağzındaki dil olam,
Nasıl gidem bir kötüye kul olam,
Onunçün beklerim yol kenarında.
Ararım çöllerde seni,
Sensin benim yârim diye,
Koymuşum yoluna canı,
Cayır cayır yansın diye

der.

O, çare bulamadığı aşk derdinden dolayı;

O günden beridir yaslı gözlerim
Gülmek yoktur gül demedi yar bana
Gözlerimden kanlı yaşlar süzerim
'Al mendili sil' demedi yar bana

biçiminde sitem eder.

Çektiği aşk acısıyla kendini kimi dizelerinde aşk derdiyle çöllerde dolaşan Mecnun'un, kimi dizelerinde aşk acısıyla ateşlerde yanan Kerem'in, kimi dizelerinde de aşkı uğruna dağları delen Ferhat'ın yerine koyup:

Nazlı yârin konağına varasın
Benim için hatırını sorasın
Ferhat gibi kayaları yarasın
Kocaman dağları delmiş desinler

biçiminde şiirler söylemiştir.

b. Yakınma ve Sitem

Aşk acısından öte Fehmi Gür'de görülen asıl tema tüm yaşamını dolduran umutsuzluk, yoksulluk, kimsesizlik, çaresizlik ve yalnızlık duygularının bileşkesi durumunda sergilenen yakınma ve sitem kaynaklı insan ıstırabıdır.

Ben yükümü gam şehrinden almışım
Bir dibi görünmez göle dalmışım
Şaşırmışım ortalıkta kalmışım
Ne bir erkânım var ne bir yolum var

Yoksulluk bendedir adım söylenmez
Varsam bir meclise sözüm dinlenmez
Serçeler gölgeme konup eğlenmez
Ne bir budağım var ne bir dalım var

Yürekten vuruldum çarem yok benim,
Geceler karanlık çıram yok benim,
Aradım cebimi, param yok benim,
Zehir zıkkım oldu pul bana bana.

Felek gül demedi işim zor imiş,
Ele geniş dünya bana dar olmuş
Gülşen bağlarımın gülleri solmuş,
Kesilmiş suları bağban nerede.

Yüreğimde ateşim var,
Gam da bende, dem de bende
Ne yarenim, ne eşim var,
Gam da bende, dem de bende.

yalnızlık, kimsesizlik, çaresizlik ancak bu denli özgün dizelerle dile getirilebilir. Bu ustalığı sergileyen ender âşıklar görünümündedir Fehmi Gür. O, tam anlamıyla yalnızlıklar âşığıdır. Ama o ne yalnızlığına, ne kimsesizliğine, ne çaresizliğine isyan eder, sadece yakınır olan bitenden.

Fehmi der ki kimse bakmaz halime,
Yere düştüm yapışmazlar elime Yazık
bana hasret kaldım ilime El
değmemiş yaralar var içimde

Baktım sağa sola yolum kalmadı
Kırıldı kanadım, kolum kalmadı. İki
cepte bir tek pulum kalmadı.
Güzel talih Fehmi Gür'e yok imiş

dizelerinde sanki tarafsız bir gözle dile getirir kaderini.

Küçük yaşta iki gözünü birden kaybetmesinin üzerinde yarattığı psikolojik etki ile olsa gerek hep kaderden yakınmış; şiirlerinde yakınma ve sitem çarpıcı dizelerle dile gelmiştir.

Bir şiirinde:

Böyle yazı yazmış kalem
Çektiğim dert ile elem
Kerametim yoktur bilem
Bahtım karalı karalı

deyişi, bir şiirinde:

Hasretim cihanda aya güneşe,
Ne orman gösterdin ne dağ ne meşe,
Akıl ermez senin yaptığın işe,
Karanlık zindanı bana mı verdin?

deyişi ve :

Senden ayrılmışım halim nicedir
Kanat yok, uçamam dağlar yücedir
Hava bulut, ne karanlık gecedir
Yıldız görünecek ara yok imiş

biçimindeki söyleyişi onun dünyasında güneş, ay, yıldızların yokluğunun üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin dışa vurumudur.

Bir şiirinde:

Bize böyle gelmiş Hak'tan fermanı,
Boşuna savurdum gitti harmanı,
Mümkünsüz, çaresiz derde dermanı,
Ne arayabildim ne sorabildim

deyişi, bir başka şiirinde:

Yürekten vuruldum çarem yok benim,
Geceler karanlık çıram yok benim,
Aradım cebimi param yok benim,
Zehir zıkkım oldu pul bana bana

deyişiyle:

Acıyan yoktur halime
Dikenler batar elime
Düzen veren yok telime Teli
kırık keman benim

biçimindeki örneklerini daha da çoğaltabileceğimiz deyişleri bu görüşümüzü doğrulamaktadır.

Fehmi Gür'ün yakınma ağırlıklı şiirlerinde yaşadığı dönemin sosyal koşulları da sergilenmekte, olumsuzluklar:

Bire alan ona satar,
Kazancına hile katar
Merhameti elden atar,
Bozulmuş cihan efendim.

deyişinde ve

Alınca zammeder aldığı malı
Satınca metheder satar pahalı

dizelerinde olduğu gibi sergileyip kimi zaman da daha ileri giderek:

Kimisi kaftan satar, kimisi şalı
Kiminin boynunda halkın vebali

dizelerinde olduğu gibi yöneticilerin olumsuz davranışlarından yakınıp sitem eder.

Bir şiirinde de:

Kiminde bağlama kiminde keman,
Nerede merhamet, nerede iman,
Bu da görülmemiş böyle bir zaman,
Babalar çalgıda kızlar oyunda.

ve

Fehmi gücün yetmez, kuvvetin yetmez,
Bozulmuş bağların bülbüller ötmez,
Söylersin sözünü kimse işitmez,
Kumara, pavyona giden çoğaldı

Gibi deyişleriyle toplumun bir başka yarasına parmak basar.

d. Din ve İlahi Aşk

Beşeri aşkta hüsrana uğrayan Fehmi Gür'ün ileri yaşlarda ilahi aşka yöneldiği görülmektedir.

Karacaoğlan'ın bir şiirinde:

"Güzel sevdi diye böhtan ederler
Benim Hak'tan özge sevdiğim mi var"

deyişi gibi beşeri aşk âşığı görünümündeki Gür'ün:

Fehmi, yine baştan bir daha yansın
Nuş etsin muhabbet meyine katsın

gibi deyişlerinin yanı sıra:

Rahmetinden çok mu benim günahım ?
Yükseldi semaya figanım ahım,
Senin lütfun azim aman Allahım,
Kapına gelmişim affeyle beni

diye Tanrı gücünü şiirleştiren deyişleri görülmektedir.

Ayrıca,

Aşkın şarabından içer giderim
Türlü cevahirden saçar giderim
Sırat'tan yel gibi geçer giderim
İmam Hüseyin'le Hasan var iken

diyerek Hz. Ali'nin oğullarına telmih yapıp

Can-ı dilden âşık oldum yanarım
İsmini zikrederim durmaz anarım
Sensiz elimdeki kurtulmaz varım
Yürek yaralandı derman Muhammet
Fehmi der ki, canda cananımızdır,
Peygamberim ahir zamanımızdır,
Yürekler derdine dermanımızdır,
Nur kundak içinde yatar Muhammet

diyerek de peygambere olan sevgi ve saygısını dile getirir.

Hepimizin bildiği gibi bu dünyanın zevk ve sefası, ihtirası, mal-mülk hevesi boştur. Dünyanın sonu ölümdür. Yaşı ilerledikçe Fehmi Gür'de de ölüm temi önem kazanmıştır. Ölüm üzerine bir şiirinde:

Otur Fehmi Hak postuna
Ecel yapışır destine
Yatasın bir yan üstüne
Mahşere gelene kadar

derken, bir başka şiirinde:

Fehmi söyler sözlerini
Bir gün yumar gözlerini
Sarın ahret bezlerini
Gör bu halin gafil insan

nasihat yollu ölüm olayını gözler önüne ustaca sermiş, bir şiirinde:

İbadet ticaret gençlikte olur,
Bil ki çalışmayan geride kalır,
Ecel gelir Fehmi, seni de bulur,
Kara yerden bir ev kazmanın vakti

deyip, bir başka şiirinde:

Fehmi söyler amma, sana yar olmaz,
Cümle cihan gider hiç kimse kalmaz;
Benim de her daim işim zar olmaz,
Cansız ata binip göçtükten sonra.

gibi çarpıcı dizelerle kaçınılmaz sonu vurgulamıştır.

e. Nasihat ve Öğüt

Olgun âşıkların doğası gereği mutlaka yaptıkları nasihat ve öğüt içerikli şiirlerin ustaca söylenmişlerine Fehmi Gür'de de rastlanmaktadır. O da pek çok âşık gibi:

Razı eyle duasını al dedim,
Ananın babanın hakkı çetindir
Yolda kalma hakikati bul dedim,
Ananın babanın hakkı çetindir

ve

Gelen misafiri aziz kondurun
Tahıllar çıkarın sofralar kurun
Yoksulun düşkünün halini sorun
Böyle cömertlerden olmalı yavrum

deyişlerinde olduğu gibi nasihatten geri kalmamıştır.

68 yıllık ömre 2000 şiiri sığdıran bu velüt ozan 7 Mart 1982'de evinde vefat etmiş ve Arapgir'deki Cömertli Mahallesi'nde bulunan Alay Bey Mezarlığına defnedilmiştir.